

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Elišky Cihlářové a soudců JUDr. Jaroslava Hubáčka a JUDr. Ludmily Valentové v právní věci stěžovatele **Krajského úřadu Moravskoslezského kraje** se sídlem v Ostravě – Moravská Ostrava a Přívoz, ul. 28. října 117, za účasti **MUDr. R. K.**, zastoupeného Mgr. Robertem Vladykou, advokátem se sídlem v Praze 1, Revoluční 1, v řízení o kasační stížnosti proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 11. 2004, č. j. 58 Ca 55/2003 - 64,

t a k t o:

Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 11. 2004, č. j. 58 Ca 55/2003 - 64, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 30. 11. 2004, č. j. 58 Ca 55/2003 – 64, bylo zrušeno pro vady řízení (nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti a v nedostatku důvodů rozhodnutí podle § 76 odst. 1 písm. a) s. ř. s.) rozhodnutí stěžovatele ze dne 28. 5. 2003, č. j. DSH/3229/02/DO, kterým bylo zamítnuto odvolání MUDr. R. K. (dále jen „účastník“) a potvrzeno rozhodnutí Okresního úřadu Opava ze dne 28. 8. 2002, č. j. 67/8018/02/RDSH-PŘ, jímž byl účastník za porušení ustanovení § 5 odst. 1 písm. f) a § 18 odst. 4 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o provozu na pozemních komunikacích“) uznán vinným ze spáchání přestupků proti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu podle § 22 odst. 1 písm. f) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o přestupcích“) a na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi podle § 30 odst. 1 písm. i) zákona o přestupcích a za tyto přestupky mu byla uložena pokuta ve výši 12 500 Kč a zákaz činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu 14 měsíců ode dne nabytí právní moci tohoto rozhodnutí. Krajský soud při svém rozhodování vyšel ze skutkového stavu, který byl zjištěn v průběhu správního řízení, podle něhož účastník

jako řidič osobního automobilu zn. Ch. jel dne 15. 6. 2002 kolem 00.17 hod. v obci H. po silnici č. I/11 ve směru na O. rychlostí 74 km/hod., ačkoliv v místě autobusové zastávky naproti budově obecního úřadu je povolená rychlost nejvýše 50 km/hod., a po sledování hlídkou policie byl zastaven a kontrolován na autobusové zastávce u obce M. L., kde se podrobil dechové zkoušce na alkohol, která byla pozitivní, neboť přístroj Dräger vykázal v jeho dechu 0,26 promile alkoholu, ale na výzvu policisty se odmítl podrobit lékařskému vyšetření s odběrem krve nebo moči. Krajský soud neshledal opodstatněnou žalobní námitku účastníka, že se nedopustil přestupku, když překročil povolenou rychlost o méně než 30 km/hod., což je hranice stanovená v § 22 odst. 1 písm. a) zákona o přestupcích. Je tomu tak proto, že jeho jednání nebylo kvalifikováno jako tento přestupek, ale jako přestupek podle ustanovení § 22 odst. 1 písm. f) citovaného zákona spočívající v tom, že jako řidič motorového vozidla porušil zákona o provozu na pozemních komunikacích jiným jednáním než které je uvedeno v § 22 písm. a) až e) zákona o přestupcích. Důvodnou však shledal žalobní námitku, že se oba správní orgány nevypořádaly s jím tvrzenou krajní nouzí ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) zákona o přestupcích. Krajní nouze spočívala v tom, že pokud by účastník za účelem odběru krve či moči nechal opuštěné vozidlo na odlehlém místě v nočních hodinách, hrozila by mu újma na majetku, která by mohla překročit újmu, jež vznikla odmítnutím lékařského vyšetření. Správní orgány se touto námitkou zabývaly jen v obecné rovině, když konstatovaly, že jde o hypotetickou hrozbu, která vůbec nemusí nastat. Toto vyhodnocení označil krajský soud za nedostačující, protože při krajní nouzi jde vždy o nebezpečí teprve hrozící, a to v bezprostřední budoucnosti, ale nikoliv trvající, jež je znakem nutné obrany. Správní orgány měly proto za povinnost vyhodnotit, zda v daném případě reálně existovalo nebezpečí, které přímo hrozilo zájmu chráněnému kterýmkoliv zákonem, nejen tedy zákonem o přestupcích a též proporionalitu způsobeného a hrozícího následku a to, zda nebezpečí nebylo možno odvrátit jinak. Jelikož správní orgány obou stupňů naznačeným způsobem nepostupovaly a zákonnými podmínkami existence krajní nouze se nezabývaly, jsou za dané situace podle názoru krajského soudu jejich rozhodnutí nepřezkoumatelná. Krajský soud shledal důvodnou také další žalobní námitku, že správní orgány vadně odůvodnily uložené sankce. V rozporu se zákonem označily za přitěžující okolnost skutečnost, že se účastník řízení nepodrobil úkonům policie, k nimž byl vyzván. Je tomu tak proto, že takové jednání je již součástí samotné skutkové podstaty přestupku podle § 30 odst. 1 zákona o přestupcích a nemůže být současně přitěžující okolností, protože k naplnění tohoto znaku skutkové podstaty dochází vždy při spáchání tohoto přestupku. V tomto konkrétním případě správní orgány porovnávaly zákonné sazby přestupků podle § 30 odst. 1 písm. g) a h) a písm. i) bod 2 zákona o přestupcích. Takový postup je nesprávný, protože mezi zákonnými kritérii při určení druhu a výměry sankce podle ustanovení § 12 zákona o přestupcích není možnost porovnávat uloženou sankci se sankcemi, které zákon stanoví pro jiné skutkové podstaty přestupků. Nelze také paušálně vycházet z předpokladu, že odběr krve či moči by prokázal vyšší množství alkoholu v krvi uvedeného účastníka řízení než bylo zjištěno dechovou zkouškou.

V kasační stížnosti podané v zákonné lhůtě stěžovatel odmítl závěry krajského soudu, které vyslovil v napadeném rozsudku s tím, že ji podává z důvodu uvedeného v ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Stěžovatel namítal, že otázkou krajní nouze se v odůvodnění svého rozhodnutí náležitě zabýval. Dovodil, že jen přímo hrozící nebezpečí odcizení či poškození osobního automobilu by mohlo zakládat zákonné znaky krajní nouze. Krajský soud se s tímto právním názorem neztotožnil a připustil, že i v případě hypotetické hrozby se může jednat o nebezpečí zakládající stav krajní nouze. Tento názor krajského soudu je však s poukazem na níže uvedené skutečnosti nesprávný. Rozhodně však rozdíl v právním názoru správního orgánu a soudu nemůže zakládat nepřezkoumatelnost správního rozhodnutí

pro nedostatek důvodů. Proto zde ani nebyly zákonné podmínky pro rozhodování krajského soudu bez jednání ve smyslu ustanovení § 51 odst. 1 s. ř. s. Domnělé nebezpečí odcizení či poškození vozidla nemělo v tomto případě oporu v žádné konkrétní skutečnosti. Samotná okolnost, že by automobil značné hodnoty byl zanechán v noci a v odlehlé obci, ještě neznámá, že zde někdo pojal nebo nutně musel pojmout úmysl tento automobil poškodit či odcizit. Nejednalo se tedy o přímo hrozící reálné nebezpečí odcizení či poškození vozidla podle § 2 odst. 2 písm. b) zákona o přestupcích, ale pouze o hypotetickou hrozbu nezakládající stav krajní nouze. Jelikož zde nebylo přímo hrozící nebezpečí odcizení či poškození vozidla, bylo již bezpředmětné, zabývat se otázkou, zda by způsobený následek byl zřejmě stejně závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil, a zda přímo hrozící nebezpečí nebylo v dané situaci možno odvrátit jinak. Stěžovatel také namítal, že ustanovení § 12 odst. 1 zákona o přestupcích pouze demonstrativně vyjmenovává hlavní kritéria při určení druhu a výměry sankcí a nelze tvrdit, že nemohou existovat kritéria další. Je proto třeba vzít v úvahu, že odmítnutí zkoušky na alkohol v krvi je považováno za jednání ještě závažnější než je obecně přestupek jízdy pod vlivem alkoholu. Nelze odhlédnout ani od toho, že zákon o přestupcích, co do maximální možné výměry sankcí, klade nebezpečnost přestupku stran odmítnutí zkoušky na alkohol na roveň nebezpečnosti přestupku, který postihuje výkon činnosti ve stavu vylučující způsobilost k této činnosti, při níž by mohlo dojít k ohrožení života a zdraví lidí nebo poškození majetku. Při ukládání sankce proto správní orgány nevycházely paušálně z předpokladu, že odběr krve či moči by prokázal vyšší množství alkoholu v krvi řidiče než bylo zjištěno dechovou zkouškou, ale konstatovaly, že by tento stav mohl být takto zjištěn. Správní orgány také netvrdily, že v případě přestupku podle § 30 odst. 1 písm. i) bod 2 zákona o přestupcích není možno ukládat sankce nižší než 10 000 Kč a do 1 roku zákazu řízení motorových vozidel, což jsou maximální sankce při jízdě pod vlivem alkoholu. Proto také v případě podrobení se zkouškám na alkohol v krvi je zjištění množství alkoholu velmi podstatnou skutečností pro posouzení závažnosti přestupku a stanovení druhu a výměry sankcí. Při určování druhu a výměry sankce u odmítnutí zkoušek na alkohol je tedy dán důvod k uložení těchto sankcí v dolní polovině jejich maximální výměry pouze při existenci polehčujících okolností. Tento záměr ještě nemusí být vyjádřen spodní hranicí možné výměry sankce, neboť je nutno připustit situace, kdy by takové sankce byly nepřiměřeně přísné. Proto se domáhal zrušení napadeného rozsudku a vrácení věci k dalšímu řízení.

Účastník ve vyjádření ke kasační stížnosti uvedl, že krajský soud ve skutečnosti vůbec neposuzoval, zda se v daném případě jednalo o stav krajní nouze či nikoliv. Správním orgánům krajský soud pouze vytkl to, že se posuzováním krajní nouze řádně nezabývaly (správní orgán I. stupně konstatoval bez odůvodnění, že se nejedná o krajní nouzi a správní orgán II. stupně se krajní nouzí zabýval pouze obecně). Ostatně závěr o tom, že nešlo o krajní nouzi, by musely správní orgány učinit na podkladě řádně zjištěného skutkového stavu a tedy i provedených důkazů k této problematice, k čemuž však nedošlo. Správní orgány obou stupňů uložily souběh sankcí v horní polovině jejich výměry, ačkoliv byla u účastníka dána řada polehčujících okolností. Je však naprosto scestný názor správních orgánů, že je žádoucí, aby pachatelům přestupku podle § 30 odst. 1 písm. i) bod 2 zákona o přestupcích nebyly ukládány sankce v dolní části rozmezí sazby, i když u nich nejsou dány přitěžující okolnosti. Takový názor nemůže být žádoucí z hlediska záměrů zákonodárce. Ustanovení § 30 odst. 2 zákona o přestupcích nestanoví žádné výjimečné postupy při ukládání sankcí za uvedený přestupek oproti jiným přestupkům. Jestliže správní orgány nezohlednily kritéria pro ukládání sankcí, jež jsou uvedena v ustanovení § 12 zákona o přestupcích, která jsou mimochodem svým zněním výčtem taxativním, a vyměřily sankci v horní polovině zákonné sazby,

postupovaly v rozporu se zákonem. Z těchto důvodů navrhl účastník zamítnutí kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud přezkoumal na základě kasační stížnosti napadený rozsudek v souladu s ustanovením § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvody, které uplatnil stěžovatel, přičemž neshledal vady uvedené v odstavci 3 citovaného ustanovení, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Opodstatněný je podle názoru Nejvyššího správního soudu především stížní bod, v němž stěžovatel vytýká krajskému soudu nesprávné závěry ohledně tvrzené krajní nouze účastníka. Podle názoru účastníka spočívala krajní nouze v jeho případě v tom, že pokud by za účelem odběru krve či moči nechal opuštěné vozidlo na odlehlém místě v nočních hodinách, hrozila by mu újma na majetku, která by mohla překročit újmu, jež vznikla odmítnutím lékařského vyšetření.

Krajní nouze je stav, kdy lze chránit ohrožený zájem jen tím, že se obětuje jiný takový zájem. Krajní nouzi se staví na roveň kolize právních norem a jimi stanovených povinností, kdy jednu povinnost lze splnit jen porušením druhé. Stav krajní nouze pak vylučuje protiprávnost i nebezpečnost činu pro společnost.

Podle ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) zákona o přestupcích není přestupkem jednání, jímž někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, jestliže tímto jednáním nebyl způsoben zřejmě stejně závažný následek než ten, který hrozil, a toto nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak.

Nejvyšší správní soud z dikce citovaného ustanovení zákona o přestupcích dovozuje, že prvotním předpokladem krajní nouze je jednání, jímž někdo odvrací nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem. Není-li zde nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněnému zákonem, je pak bezpředmětné zabývat se otázkou, zda způsobený následek by byl zřejmě závažný nebo ještě závažnější než ten, který hrozil a otázkou, zda přímo hrozící nebezpečí nebylo možno v dané situaci odvrátit jinak. Pojem nebezpečí je zde přitom třeba chápat širěji než pojem útoku. Nebezpečí je stav hrozící poruchou, který může být vyvolán různě, např. působením přírodní síly (povodeň, požár, zemětřesení), technickými nedostatky (v dolech, dopravě) i nebezpečným lidským jednáním. Zásadní je však to, že nebezpečí musí hrozit přímo, bezprostředně, nesmí již pominout a nesmí také hrozit teprve v nikoli bezprostřední budoucnosti. Nejvyšší správní soud v daném případě nesdílí názor krajského soudu, že se správní orgány nezabývaly zákonnými podmínkami existence krajní nouze a že jsou proto obě rozhodnutí nepřezkoumatelná. V této věci tvoří rozhodnutí správních orgánů obou stupňů jeden celek. Stěžovatel ve svém rozhodnutí zcela konkrétně a nikoliv, jak uvádí krajský soud, pouze obecně, argumentuje skutečnostmi, z nichž dovozuje, že účastník nemohl jednat v krajní nouzi. V rozhodnutí poukázal na to, že odmítnutí lékařského vyšetření na alkohol v krvi po pozitivní dechové zkoušce v souvislosti s řízením motorového vozidla z důvodu obav z poškození či odcizení osobního automobilu zanechaného na místě, nemůže být jednáním v krajní nouzi ve smyslu § 2 odst. 2 písm. b) zákona o přestupcích, protože nejde o nebezpečí přímo hrozící zájmu chráněného zákonem, ale jde pouze o hypotetickou hrozbu, která vůbec nemusí nastat. Možné odcizení nebo poškození je proto pouze domněnkou účastníka nemající oporu v žádné konkrétní objektivní skutečnosti a samotná okolnost, že osobní automobil značné hodnoty by byl zanechán v noci v odlehlé obci ještě neznamená, že zde někdo pojal nebo nutně musel pojmout úmysl tento automobil poškodit nebo odcizit. Tyto závěry stěžovatele jsou zcela konkrétní vycházející ze spisu, a nebylo proto

třeba skutková zjištění doplňovat, jak se domnívá mylně účastník. Krajiní nouzi účastníka nelze spatřovat jen v tom, že pokud by za účelem odběru krve či moči nechal stát opuštěné vozidlo na odlehlém místě v nočních hodinách, hrozila by mu kvalifikovaně ve smyslu krajiní nouze újma na majetku, která by mohla překročit újmu, jež vznikla odmítnutím lékařského vyšetření. Nebezpečí odcizení či poškození osobního automobilu totiž uvedenému účastníkovi řízení nehrozilo přímo, skutečně a bezprostředně, ale pouze hypoteticky stejně jako v případě parkování např. na frekventovaném místě v městě. Nebezpečí odcizení či poškození osobního automobilu proto nebylo skutečné a bezprostřední a jen okolnost případného stání vozidla na odlehlém místě v nočních hodinách není v tomto případě právně relevantní z hlediska krajiní nouze ve smyslu ustanovení § 2 odst. 2 písm. b) zákona o přestupcích. Pro vznik krajiní nouze proto musí vždy existovat nějaká konkrétní skutečnost vyvolávající přímo a bezprostředně hrozící nebezpečí odcizení či poškození osobního automobilu, které však nelze chápat ve smyslu jakékoli hypotetické hrozby, která sice může, ale také nemusí nastat. Nebezpečí odcizení či poškození vozidla v tomto smyslu však Nejvyšší správní soud v této věci neshledal.

Za opodstatněný považuje Nejvyšší správní soud i stížní bod, v němž stěžovatel vytýká krajskému soudu, že shledal důvodnou žalobní námitku účastníka, podle níž správní orgány nesprávně odůvodnily uložené sankce.

Podle ustanovení § 12 odst. 1 zákona o přestupcích při určení druhu sankce a její výměry se přihlédne k závažnosti přestupku, zejména ke způsobu jeho spáchání a jeho následkům, k okolnostem, za nichž byl spáchán, k míře zavinění, k pohnutkám a k osobě pachatele, zda a jakým způsobem byl pro týž skutek postižen v disciplinárním řízení. Citované ustanovení tedy pouze demonstrativně vyjmenovává hlavní kritéria při určení druhu a výměry sankcí a nelze tudíž tvrdit, že nemohou existovat kritéria další. Není možno proto dovozovat, že pro účely výměry sankce je v rozporu se zákonem porovnávání zákonných sazeb přestupků podle § 30 odst. 1 písm. g) a h) a písm. i) bod 2 zákona o přestupcích s odůvodněním, že tento postup není mezi zákonnými kritérii při určení druhu a výměry sankce podle ustanovení § 12 zákona o přestupcích. V této souvislosti poukazuje na rozsudek ze dne 25. 8. 2004, sp. zn. 2 As 35/2004, který řešil obdobnou problematiku, v němž bylo konstatováno, že „...akceptuje právní názor žalovaného v tom směru, že jednání podle § 30 odst. 1 písm. i) zákona o přestupcích je ještě závažnější a společensky nebezpečnější než jednání podle písm. h) téhož ustanovení dopadající i na řízení motorového vozidla pod vlivem alkoholu. Tato skutečnost byla ostatně zákonodárcem reflektována i ve vyšší sazbě postihu za jednání podle zmíněného písm. i). Nad tento rámec soud dodává, že přestupek podle písm. i) citovaného ustanovení je z hlediska výše sankce postaven naroveň přestupku podle písm. ch), podle něhož se přestupku dopustí ten, kdo ve stavu vylučujícím způsobilost, který si přivodil požitím alkoholického nápoje nebo užitím jiné návykové látky, vykonává činnost uvedenou v písm. g). Je tak zřejmé, že zákonodárce vycházel z důvodného předpokladu, že u osob, které se odmítají podrobit lékařskému vyšetření podle ustanovení § 30 odst. 1 písm. i) zákona o přestupcích je s největší pravděpodobností splněna skutková podstata podle písmene h) nebo ch) citovaného zákona a zároveň se tyto osoby dopouštějí procesně závažného jednání, když svým neodůvodněným odmítnutím podrobit se příslušnému vyšetření, zabraňují správnímu orgánu, aby spáchání přestupku podle písmene h) nebo ch) postavil důkazně na jisto“.

Obsahu spisu neodpovídá ani úvaha krajského soudu, že správní orgány vadně označily za přitěžující okolnost skutečnost, že se účastník nepodrobil úkonům policie, k nimž byl vyzván, neboť takové jednání je již součástí samotné skutkové podstaty přestupku podle

§ 30 odst. 1 zákona o přestupcích, a nemůže být proto současně přitěžující okolností. Stěžovatel totiž jen konstatoval, že i při neexistenci přitěžujících okolností je nutno brát zřetel na to, že účastník odmítnutím vyšetření zabránil případnému zjištění, zda pro množství alkoholu v krvi není dán důvod pro uložení vyšších sankcí a nelze proto připustit, aby odmítnutím lékařského vyšetření pachatel dosáhl nižšího postihu než kdyby se vyšetření podrobil. Z tohoto konstatování nelze dovodit nic o přitěžujících okolnostech a naopak tyto úvahy stěžovatele jsou v souladu s citovaným judikátem Nejvyššího správního soudu.

Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů napadený rozsudek zrušil pro nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení (§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.) a věc vrátil krajskému soudu k dalšímu řízení (§ 110 odst. 1 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud rozhodl o kasační stížnosti rozsudkem bez jednání, protože mu takový postup umožňuje ustanovení § 109 odst. 1 s. ř. s.

Podle § 110 odst. 3 s. ř. s. je krajský soud názorem vysloveným v tomto rozsudku vázán.

Podle § 110 odst. 2 s. ř. s. rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o nákladech řízení o kasační stížnosti.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 31. ledna 2006

JUDr. Eliška Cihlářová
předsedkyně senátu